WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 15 października 2009 r.*

W sprawie C-263/08

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Högsta domstolen (Szwecja) postanowieniem z dnia 29 maja 2008 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 19 czerwca 2008 r., w postępowaniu

Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening

przeciwko

Stockholms kommun genom dess marknämnd,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: J.C. Bonichot (sprawozdawca), prezes czwartej izby pełniący obowiązki prezesa drugiej izby, C. Toader, C.W.A. Timmermans, K. Schiemann i L. Bay Larsen, sędziowie,

* Język postępowania: szwedzki.

rzecznik generalny: E. Sharpston,
sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 7 maja 2009 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening przez P. Schönninga oraz G. Högberg Björck, jur kand,

— w imieniu rządu szwedzkiego przez A. Falk, K. Petkovską, C. Meyer-Seitz oraz S. Johannesson, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez J.B. Laignelota oraz P. Dejmek, działających w charakterze pełnomocników

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 2 lipca 2009 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni przepisów dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz.U. L 175, s. 40), zmienionej dyrektywą 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. (Dz.U. L 156, s. 17, zwanej dalej „dyrektywą 85/337").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening (stowarzyszeniem ochrony środowiska w Djurgården-Lilla Värtan, zwanym dalej „Miljöskyddsförening") a Stockholms kommun genom dess marknämnd (gminą Sztokholm, zwaną dalej „Stockholms kommun").

Ramy prawne

Prawo wspólnotowe

Dyrektywa 2003/35

3 Artykuł 1 dyrektywy 2003/35 brzmi następująco:

„Celem niniejszej dyrektywy jest przyczynienie się do wprowadzenia w życie zobowiązań wynikających z Konwencji z Aarhus [o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, zatwierdzonej w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2005/370/WE z dnia 17 lutego 2005 r. (Dz.U. L 124, s. 1)], w szczególności poprzez:

a) zapewnienie udziału społeczeństwa względem sporządzania niektórych planów i programów odnoszących się do środowiska;

b) poprawienie udziału społeczeństwa i ustanowienie przepisów w sprawie dostępu do wymiaru sprawiedliwości w ramach dyrektyw Rady 85/337/EWG i 96/61/WE".

Dyrektywa 85/337

4 Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy 85/337 stanowi:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

[…]

»społeczeństwo« oznacza:

jedną lub więcej osób fizycznych lub prawnych oraz, zgodnie z krajowym ustawodawstwem lub praktyką, ich stowarzyszenia, organizacje lub grupy;

»zainteresowana społeczność« oznacza:

społeczeństwo, które jest lub może być dotknięte skutkami lub ma interes w procedurach podejmowania decyzji dotyczących środowiska wymienionych w art. 2 ust. 2; do celów niniejszej definicji, organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony środowiska i spełniające wymagania przewidziane w prawie krajowym uważa się za mające interes w tym zakresie”.

5 Zgodnie z art. 2 dyrektywy 85/337:

„1. Państwa członkowskie przyjmują wszystkie niezbędne środki, aby zapewnić, że przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko naturalne, między innymi z powodu ich charakteru, rozmiarów lub lokalizacji podlegają wymaganiom w celu uzyskania zezwolenia na inwestycję i ocenie w odniesieniu do ich skutków, przed udzieleniem zezwolenia. Przedsięwzięcia te określa art. 4.

2. Ocena wpływu na środowisko może być zintegrowana z istniejącymi procedurami udzielania zezwolenia na przedsięwzięcia w państwach członkowskich lub, jeżeli takie nie istnieją, z innymi procedurami albo z procedurami, które będą ustanowione do realizacji celów niniejszej dyrektywy.

[…]

3. Bez uszczerbku dla art. 7 państwa członkowskie mogą w wyjątkowych przypadkach wyłączyć określone przedsięwzięcie w całości lub w części spod przepisów ustanowionych w niniejszej dyrektywie.

W takim przypadku państwa członkowskie:

a) rozważają, czy byłaby właściwa inna forma oceny;

b) udostępni[ają] zainteresowanej społeczności informacje uzyskane zgodnie z innymi formami oceny, określonymi w lit. a), informacje odnoszące się do decyzji o wyłączeniu oraz powodów jego przyznania;

[…]”.

6 Artykuł 4 dyrektywy 85/337 stanowi:

„1. Z zastrzeżeniem art. 2 ust. 3 przedsięwzięcia wymienione w załączniku I podlegają ocenie zgodnie z art. 5–10.

2. Z zastrzeżeniem art. 2 ust. 3, [jeżeli chodzi o] przedsięwzięcia wymienione w załączniku II, państwa członkowskie określają za pomocą:

a) badania indywidualnego

lub

b) progów lub kryteriów ustalonych przez państwo członkowskie,

czy przedsięwzięcie podlega ocenie zgodnie z art. 5–10.

Państwa członkowskie mogą postanowić o stosowaniu obydwu procedur określonych w lit. a) i b).

3. Podczas przeprowadzania badania indywidualnego lub ustalania progów bądź kryteriów do celów ust. 2 należy uwzględnić odpowiednie kryteria selekcji wymienione w załączniku III.

4. Państwa członkowskie zapewniają, że [by] ustalenie dokonane przez właściwe władze zgodnie z ust. 2 udostępniane jest [było] opinii publicznej".

7 Punkt 11 załącznika I do dyrektywy 85/337 wymienia „[u]jęcia wód gruntowych lub systemy sztucznego nawadniania, gdzie [roczny] pobór lub zużycie wody wynosi co najmniej 10 mln m^3".

8 Punkt 10 załącznika II do tejże dyrektywy, zatytułowany „Przedsięwzięcia infrastrukturalne" wymienia w lit. l) „[u]jęcia wód gruntowych i systemy sztucznego nawadniania niewymienione w załączniku I".

9 Artykuł 6 dyrektywy 85/337 ma następujące brzmienie:

„[…]

2. Społeczeństwo jest informowane, czy to poprzez ogłoszenia publiczne lub inne właściwe środki, takie jak media elektroniczne, jeśli są dostępne, o następujących kwestiach w ramach procedur decyzyjnych dotyczących środowiska określonych w art. 2 ust. 2 i najpóźniej do czasu, kiedy tylko informacje mogą zostać należycie dostarczone:

a) wniosku o zezwolenie na inwestycję;

b) fakcie, że przedsięwzięcie poddane jest procedurze oceny wpływu na środowisko oraz, gdzie stosowne, fakcie, że stosuje się art. 7;

c) […] szczegółowych [danych dotyczących] właściwych władz odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji, tych, od których można uzyskać istotne informacje, tych, […] [którym] mogą być przedkładane komentarze i zapytania oraz szczegół[ach] harmonogramu dla przekazywania komentarzy lub zapytań;

d) charakterze możliwych decyzji lub, jeśli chodzi o jedną [jeśli taki istnieje], projekcie decyzji;

e) wskazania dostępności informacji zebranych na podstawie art. 5 [danych dotyczących dostępności informacji zebranych na podstawie art. 5];

f) wskazania czasu i miejsc, gdzie lub za pomocą których istotne informacje są udostępniane [czasie i miejscu, gdzie istotne informacje są udostępniane, oraz o środkach, za pomocą których się to odbywa];

g) szczegół[ach] uzgodnień dotyczących udziału społeczeństwa, wydane [dokonanych] na mocy ust. 5 niniejszego artykułu.

3. Państwa członkowskie zapewniają, że [by] w odpowiednich ramach czasowych są [były] udostępniane zainteresowanej społeczności następujące informacje:

a) wszelkie informacje zebrane na podstawie art. 5;

b) zgodnie z ustawodawstwem krajowym główne sprawozdania i porady wydane [dostępne] właściwej władzy lub władzom w czasie, kiedy zainteresowana społeczność została poinformowana zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu;

c) zgodnie z przepisami dyrektywy 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie dostępu społeczeństwa do informacji dotyczących środowiska [(Dz.U. L 41, s. 26] informacj[e] inn[e] niż te określone w ust. 2 niniejszego artykułu, które mają związek z decyzją zgodnie z art. 8 [które są istotne dla celów decyzji przewidzianej w art. 8] oraz które zostają udostępnione tylko po czasie, kiedy zainteresowana społeczność została poinformowana zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu.

4. Zainteresowana społeczność otrzymuje [na] wczesn[ym] [etapie] […] skuteczne możliwości udziału w procedurach decyzyjnych dotyczących środowiska określonych w art. 2 ust. 2 i w tym celu uprawniona jest do wyrażania komentarzy i opinii, kiedy wszystkie opcje są dostępne właściwej władzy lub władzom, zanim podjęta zostanie decyzja w sprawie wniosku o zezwolenie na inwestycję.

5. Szczegółowe regulacje dotyczące informowania społeczeństwa (na przykład poprzez rozlepianie plakatów w obrębie określonego promienia lub publikację w lokalnych gazetach) oraz [przeprowadzania] konsult[acji z] zainteresowan[ą] społeczności[ą] (na przykład poprzez pisemne wnioski lub w drodze publicznego zapytania), są ustalane przez państwa członkowskie.

6. Przewidziane zostaną rozsądne ramy czasowe dla różnych faz, dające wystarczającą ilość czasu dla poinformowania społeczeństwa oraz zainteresowanej społeczności, aby przygotowały i skutecznie uczestniczyły w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska, z zastrzeżeniem przepisów niniejszego artykułu".

10 Artykuł 10a dyrektywy 85/337 ma następujące brzmienie:

„Państwa członkowskie zapewniają, że [by] zgodnie z odnośnym krajowym systemem prawnym członkowie zainteresowanej społeczności:

a) mający wystarczający interes lub ewentualnie

b) podnoszący wadliwość [naruszenie] prawa, gdy administracyjne procedury prawne państwa członkowskiego wymagają tego jako warunku koniecznego,

mają [mieli] dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem ustanowionym przez prawo, by zakwestionować materialną i proceduralną legalność decyzji, aktów lub zaniechań, z zastrzeżeniem przepisów niniejszej dyrektywy dotyczących udziału społeczeństwa [decyzji, aktów lub zaniechań wchodzących w zakres stosowania przepisów niniejszej dyrektywy dotyczących udziału społeczeństwa].

Państwa członkowskie ustalają, na jakim etapie mogą być kwestionowane decyzje, akty lub zaniechania.

Państwa członkowskie ustalają, co stanowi wystarczający interes lub wadliwość [naruszenie] prawa, zgodnie z celem udzielenia zainteresowanej społeczności szerokiego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. W tym celu interes wszelkich organizacji pozarządowych spełniających wymogi określone w art. 1 ust. 2 uważa się za wystarczający do celów lit. a) niniejszego artykułu. Takie organizacje uważa się również za mające prawa dotknięte wadliwością do celów lit. b) niniejszego artykułu [takie organizacje uważa się również za mające prawa, które mogą być naruszone w rozumieniu lit. b) niniejszego artykułu].

Przepisy niniejszego artykułu nie wykluczają możliwości wstępnej procedury odwoławczej przed organem administracyjnym oraz nie mają wpływu na wymóg wyczerpania administracyjnych procedur odwoławczych przed zwróceniem się do [wszczęciem] sądowych procedur odwoławczych, gdzie taki wymóg istnieje na mocy prawa krajowego.

Każda taka procedura jest uczciwa, sprawiedliwa, przeprowadzana bez zbędnej zwłoki i niezbyt droga.

W celu dalszej[go] [zwiększenia] skuteczności przepisów niniejszego artykułu państwa członkowskie zapewniają, że [by] praktyczne informacje dotyczące dostępu do administracyjnych i sądowych procedur odwoławczych są [były] podawane do wiadomości społeczeństwa".

Prawo krajowe

11 Odprowadzanie wód gruntowych oraz doprowadzanie wody w celu podwyższenia poziomu wód gruntowych, jak również budowa urządzeń do tego przeznaczonych stanowią działalność wymagającą uzyskania zezwolenia na podstawie rozdziału 11 § 2

i 9 miljöbalken (kodeksu ochrony środowiska). W pierwszej instancji wnioski o wydanie zezwolenia w tej szczególnej dziedzinie są rozpatrywane przez izby do spraw środowiska naturalnego na podstawie rozdziału 11 § 9b tegoż kodeksu. Od decyzji izb do spraw środowiska przysługuje odwołanie do wyższej izby do spraw środowiska, której wyroki mogą z kolei, na podstawie rozdziału 23 § 1 i 9 miljöbalken, być przedmiotem skargi kasacyjnej do Högsta domstolen (sądu najwyższego).

12 Przepisy dotyczące oceny oddziaływania na środowisko naturalne znajdują się w rozdziale 6 miljöbalken. Stanowią one między innymi, że ten, kto zamierza prowadzić działalność wymagającą uzyskania zezwolenia, musi uzgodnić swój zamiar z länsstyrelsen (organem administracji regionalnej), będącym organem nadzoru, oraz z osobami prywatnymi, które mogą być szczególnie zainteresowane. W takiej sytuacji wspomniany organ musi wypowiedzieć się, czy planowana działalność może znacząco oddziaływać na środowisko naturalne. Jeżeli jego zdaniem ma to miejsce, to w uzgodnieniach muszą wziąć również udział inne organy państwowe, gminy, społeczeństwo oraz organizacje, które mogą być zainteresowane.

13 Prawo wniesienia odwołania uregulowane jest w rozdziale 16 § 12 i 13 miljöbalken. Prawo odwołania się, przysługujące stronom postępowania sądowego, jak również niektórym organizacjom i organom władzy, określone jest w § 12 i nast. wspomnianego rozdziału 16. Rzeczony § 13 stanowi, że stowarzyszenie niemające celu zarobkowego może, pod pewnymi warunkami tam określonymi, wnieść odwołanie od orzeczeń i decyzji w sprawie zezwoleń, zatwierdzeń i zwolnień wydanych na podstawie miljöbalken.

14 Paragraf 13 wymaga, aby takie stowarzyszenie spełniało trzy warunki, czyli aby jego celem statutowym była ochrona przyrody lub środowiska naturalnego, aby prowadziło działalność w Szwecji co najmniej od trzech lat, oraz aby liczyło co najmniej 2000 członków.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

15 Stockholms kommun zawarła z przedsiębiorstwem produkującym energię elektryczną umowę dotyczącą wybudowania w skale tunelu o długości około jednego kilometra pomiędzy rejonami Hjorthagen i Fisksjöäng, znajdującymi się w północnej części Djurgården, w celu poprowadzenia tamtędy przewodów elektrycznych zastępujących napowietrzne linie wysokiego napięcia.

16 Wykonanie tego przedsięwzięcia wymagało, po pierwsze, zapewnienia odprowadzenia wód gruntowych ściekających do tunelu, w którym miały zostać umieszczone przewody elektryczne, jak również do tunelu zapewniającego do niego dostęp, a po drugie, wybudowania na niektórych terenach w tym rejonie urządzeń przeznaczonych do odprowadzania wód, a także do ich doprowadzania do gruntu lub skały w celu wyrównania ewentualnego obniżenia poziomu wód gruntowych.

17 Na podstawie oceny oddziaływania na środowisko naturalne dokonanej w związku z tym przedsięwzięciem postanowieniem z dnia 27 maja 2004 r. länsstyrelsen i Stockholms län (organ administracji regionalnej w Sztokholmie) uznał, po przeprowadzeniu analizy przewidzianej w rozdziale 6 miljöbalken, że zamierzona działalność może znacząco oddziaływać na środowisko, a w szczególności na wody gruntowe.

18 Orzeczeniem z dnia 13 grudnia 2006 r. miljödomstolen vid Stockholms tingsrättla (izba do spraw środowiska naturalnego sądu pierwszej instancji w Sztokholmie) wydała Stockholms kommun — na podstawie rozdziału 11 miljöbalken — zezwolenie na wykonanie spornych robót.

19 Miljöskyddsförening odwołało się od powyższego orzeczenia do Miljööverdomstolen du Svea Hovrätt (wyższej izby do spraw środowiska naturalnego przy sądzie odwoławczym w Svealand), ale odwołanie to zostało uznane za niedopuszczalne ze względu na fakt, że Miljöskyddsförening nie spełniało warunku określonego

w rozdziale 16 § 13 miljöbalken, uzależniającym możliwość zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych na podstawie tego kodeksu od posiadania co najmniej 2000 członków.

20 Na to orzeczenie w sprawie niedopuszczalności odwołania Miljöskyddsförening wniosło skargę kasacyjną do Högsta domstolen.

21 Högsta domstolen chciałby się dowiedzieć, czy sporne przedsięwzięcie wchodzi w zakres zastosowania dyrektywy 85/337 jako przedsięwzięcie wymienione w pkt 10 lit. l) załącznika II do tejże dyrektywy, jako że według szwedzkiej wersji językowej tejże dyrektywy punkt ten wydaje się być ograniczony do ujęć wód gruntowych w celu ich późniejszego wykorzystania. Ponadto sąd krajowy zadał sobie również pytanie, jaki jest dokładny zasięg prawa do odwołania się do sądu przewidzianego w konwencji z Aarhus i czy z tego punktu widzenia warunki stawiane w tym względzie przez prawo szwedzkie nie są zbyt restrykcyjne.

22 W tych okolicznościach Högsta domstolen postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy pkt 10 załącznika II do dyrektywy Rady 85/337/EWG należy interpretować w ten sposób, że obejmuje on przedsięwzięcie związane z odprowadzaniem wód gruntowych przenikających do tunelu, przez który przechodzą przewody elektryczne oraz z wprowadzaniem (doprowadzaniem) wody do gruntu lub skały w celu wyrównania ewentualnego obniżenia poziomu wód gruntowych, w tym budowę i utrzymanie urządzeń służących do odprowadzania i doprowadzania wody?

2) Jeżeli na pytanie pierwsze zostanie udzielona odpowiedź twierdząca: czy art. 10a dyrektywy 85/337 — zgodnie z którym zainteresowana społeczność na określonych warunkach powinna mieć dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem ustanowionym przez prawo, by zakwestionować materialną i proceduralną legalność decyzji, aktów lub zanie-

chań — wymaga także, aby zainteresowana społeczność była uprawniona do zaskarżenia rozstrzygnięcia sądu w sprawie udzielenia zezwolenia w przypadku, w którym zainteresowana społeczność miała możliwość wzięcia udziału w postępowaniu sądowym w sprawie udzielenia zezwolenia i wyrażenia swojego stanowiska?

3) Jeżeli na pytania pierwsze i drugie zostanie udzielona odpowiedź twierdząca: czy art. 1 ust. 2, art. 6 ust. 4 i art. 10a dyrektywy 85/337 należy interpretować w ten sposób, że państwo członkowskie może ustanowić różne wymogi w odniesieniu do zainteresowanej społeczności w rozumieniu art. 6 ust. 4 lub art. 10a z tym skutkiem, że małe, zorganizowane na płaszczyźnie lokalnej stowarzyszenia ochrony środowiska są uprawnione do udziału w postępowaniu w sprawie decyzji przewidzianym na podstawie art. 6 ust. 4 dla przedsięwzięć, które mogą mieć znaczący wpływ na środowisko, w dziedzinie, w jakiej działa stowarzyszenie, ale nie mają prawa do zaskarżenia w rozumieniu art. 10a?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

23 W pytaniu pierwszym sąd krajowy zastanawia się, czy przedsięwzięcie takiego typu, jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu przed sądem krajowym, powinno być postrzegane jako mieszczące się w zakresie pojęcia „ujęcia wód gruntowych i systemy sztucznego nawadniania niewymienione w załączniku I" dyrektywy 85/337 wymienionego w pkt 10 lit. l) załącznika II do tejże dyrektywy.

24 Zdaniem sądu krajowego brzmienie pkt 10 lit. l) tegoż załącznika w języku szwedzkim mogłoby odnosić się wyłącznie do przedsięwzięć obejmujących ujęcia wód gruntowych w celu ich późniejszego wykorzystania.

25 W tym względzie z utrwalonego orzecznictwa wynika, że konieczność jednolitego stosowania i, co za tym idzie, jednolitej wykładni przepisów wspólnotowych wyklucza, aby w razie wątpliwości treść przepisu prawa była rozpatrywana w oderwaniu w jednej z jego wersji, lecz przeciwnie, wymaga, aby przepis ten był interpretowany i stosowany w świetle wersji sporządzonych w innych językach urzędowych (wyroki: z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie C-174/05 Zuid-Hollandse Milieufederatie i Natuur en Milieu, Zb.Orz. s. I-2443, pkt 20; z dnia 29 stycznia 2009 r. w sprawie C-311/06 Consiglio Nazionale degli Ingegneri, Zb.Orz. s. I-415, pkt 53).

26 Ponadto konieczność takiej wykładni wymaga, aby w przypadku rozbieżności pomiędzy różnymi wersjami językowymi dany przepis interpretowany był zgodnie z ogólną systematyką i celem aktu prawnego, którego element stanowi (zob. podobnie wyrok z dnia 7 grudnia 1995 r. w sprawie C-449/93 Rockfon, Rec. s. I-4291, pkt 28).

27 Jeśli chodzi o pkt 10 lit. l) załącznika II do dyrektywy 85/337, analiza różnych wersji językowych, w szczególności niemieckiej, angielskiej, hiszpańskiej, fińskiej, francuskiej, włoskiej, niderlandzkiej, polskiej i portugalskiej, prowadzi do wniosku, że przepis ten dotyczy ujęć wód gruntowych i systemów nawadniania niewymienionych w załączniku I do tejże dyrektywy, i to niezależnie od celu, w jakim działania te mają być wykonywane, a w szczególności od użytku, jaki ma być następnie zrobiony z wody w ten sposób ujętej lub wprowadzonej ponownie do gruntu.

28 Co więcej, pkt 11 załącznika II do tejże dyrektywy nie wprowadza takich kryteriów w przypadku ujęć wód gruntowych lub systemów nawadniania, dla których roczny pobór lub zużycie wody osiągają lub przekraczają 10 mln m^3.

29 Wreszcie z utrwalonego orzecznictwa wynika, że zakres stosowania dyrektywy 85/337 jest szeroki, a jej cel dalekosiężny (zob. wyrok z dnia 28 lutego 2008 r. w sprawie C-2/07 Abraham i in., Zb.Orz. s. I-1197, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).

30 W konsekwencji przepisy pkt 10 lit. l) załącznika II do dyrektywy 85/337 należy interpretować w ten sposób, że dotyczą one wszystkich ujęć wód gruntowych i systemów sztucznego nawadniania niewymienionych w załączniku I do tejże dyrektywy, i to niezależnie od ich przeznaczenia, z czego wynika, że w zakres tych przepisów wchodzą również urządzenia, które nie wiążą się z późniejszym wykorzystaniem wód gruntowych.

31 Wobec powyższego na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że przedsięwzięcie takie jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu przed sądem krajowym, dotyczące odprowadzania wód gruntowych przenikających do tunelu, w którym są umieszczone przewody elektryczne, oraz wprowadzania wody do gruntu lub skały w celu wyrównania ewentualnego obniżenia poziomu wód gruntowych, a także dotyczące budowy i utrzymania urządzeń odprowadzających i doprowadzających wodę, wchodzi w zakres stosowania pkt 10 lit. l) załącznika II do dyrektywy 85/337, niezależnie od końcowego przeznaczenia wód gruntowych, a w szczególności niezależnie od tego, czy będą one, czy nie przedmiotem późniejszego wykorzystania.

W przedmiocie pytania drugiego

32 Pytanie drugie sądu krajowego dotyczy w istocie kwestii, czy art. 10a dyrektywy 85/337 oznacza, że członkowie zainteresowanej społeczności mogą skorzystać z prawa odwołania się od rozstrzygnięcia, w którym organ należący do systemu sądowniczego państwa członkowskiego orzekł w przedmiocie wniosku o wydanie zezwolenia na przedsięwzięcie, nawet jeżeli mieli oni możliwość wzięcia udziału w procesie rozpatrywania rzeczonego wniosku, uczestnicząc w postępowaniu przed tymże organem i przedstawiając przy tej okazji swoje stanowisko.

33 Dyrektywa 85/337, przy uwzględnieniu zmian wprowadzonych dyrektywą 2003/35 mającą na celu wprowadzenie w życie konwencji z Aarhus, przewiduje w art. 10a na rzecz członków zainteresowanej społeczności, którzy spełniają określone warunki, możliwość dostępu do postępowania odwoławczego przed sądem lub innym niezależnym organem, aby zakwestionować materialną lub proceduralną legalność decyzji, aktów lub zaniechań wchodzących w zakres jej zastosowania.

34 Tak więc, zgodnie z dosłownym brzmieniem tego przepisu, do takiego postępowania odwoławczego powinny mieć dostęp osoby, które są członkami zainteresowanej społeczności i bądź mają wystarczający interes, bądź jeżeli prawo krajowe tego wymaga, podniosą okoliczność, że któreś z działań objętych dyrektywą 85/337 narusza ich prawa.

35 Z powyższego przepisu wynika również, że każda organizacja pozarządowa, która działa na rzecz ochrony środowiska naturalnego i która spełnia warunki, jakie mogą być wymagane przez prawo krajowe, czyni zadość kryteriom zainteresowanej społeczności mającej dostęp do postępowania odwoławczego określonym w art. 1 ust. 2 dyrektywy 85/337 w związku z art. 10a tejże dyrektywy.

36 Ponadto art. 6 ust. 4 dyrektywy 85/337 zapewnia w szczególności zainteresowanej społeczności skuteczny udział w podejmowaniu decyzji w sprawach dotyczących środowiska naturalnego w zakresie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko naturalne.

37 Okoliczność, że zezwolenie na przedsięwzięcie polegające na zakopaniu przewodów elektrycznych i ujęciu wód gruntowych, takie jak będące przedmiotem sporu przed sądem krajowym, które stanowi decyzję w rozumieniu art. 10a dyrektywy 85/337, zostało wydane przez sąd wykonujący w tym przypadku kompetencje o charakterze administracyjnym, nie może stać na przeszkodzie skorzystaniu przez stowarzyszenie spełniające warunki przywołane w pkt 35 niniejszego wyroku z przysługującego mu prawa do odwołania się od rzeczonej decyzji na zasadach określonych w prawie krajowym.

38 Po pierwsze, skorzystanie z prawa odwołania się w rozumieniu art. 10a dyrektywy 85/337 nie zależy bowiem od administracyjnego bądź sądowego charakteru organu, który wydał zaskarżoną decyzję lub akt. Po drugie, udział w procesie decyzyjnym w sprawach dotyczących środowiska naturalnego w okolicznościach przewidzianych w art. 2 ust. 2 i art. 6 ust. 4 dyrektywy 85/337 różni się od odwołania do sądu i ma inny cel niż to odwołanie, które w razie potrzeby może zostać wniesione od decyzji podjętej w wyniku tego procesu. Udział ten pozostaje zatem bez wpływu na warunki wniesienia odwołania.

39 W konsekwencji na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że członkowie zainteresowanej społeczności w rozumieniu art. 1 ust. 2 oraz art. 10a dyrektywy 85/337 powinni mieć prawo odwołania się od rozstrzygnięcia, w którym organ należący do systemu sądowniczego państwa członkowskiego orzekł w przedmiocie wniosku o wydanie zezwolenia na przedsięwzięcie, i to niezależnie od roli, jaką mogli oni odegrać w procesie rozpatrywania rzeczonego wniosku, uczestnicząc w postępowaniu przed tymże organem i przedstawiając przy tej okazji swoje stanowisko.

W przedmiocie pytania trzeciego

40 W pytaniu trzecim sąd krajowy zastanawia się w istocie, czy w ramach wprowadzania w życie art. 6 ust. 4 i art. 10a dyrektywy 85/337 państwa członkowskie mogą postanowić, że małe, zorganizowane na płaszczyźnie lokalnej stowarzyszenia ochrony środowiska będą uczestniczyły w procesie decyzyjnym, o którym mowa w art. 2 ust. 2 tejże dyrektywy, nie mogąc wszakże korzystać z prawa odwołania się od decyzji podjętej w wyniku tego procesu.

41 Z postanowienia odsyłającego i z akt przedłożonych Trybunałowi, jak również z wywodów przedstawionych na rozprawie wynika, że pytanie to jest, między innymi, podyktowane faktem istnienia we właściwym w tym przypadku prawie krajowym przepisu, zgodnie z którym wyłącznie stowarzyszenia liczące co najmniej 2000 członków mogą wnieść odwołanie od decyzji podjętych w sprawach dotyczących środowiska naturalnego.

42 Z dyrektywy 85/337 wynika, że odróżnia ona, z jednej strony, ogół społeczności zainteresowanej jednym z przedsięwzięć objętych zakresem zastosowania dyrektywy, z drugiej zaś strony, w ramach tej zainteresowanej społeczności, podgrupę osób fizycznych bądź prawnych, którym, zważywszy na ich szczególny stosunek wobec danego przedsięwzięcia, powinno przysługiwać na podstawie art. 10a prawo zakwestionowania decyzji, która na nie zezwala.

43 Powyższa dyrektywa odsyła do ustawodawstwa krajowego w odniesieniu do określenia przesłanek, od których może zależeć dopuszczalność wniesienia odwołania. Przesłankami takim mogą być posiadanie „wystarczającego interesu" lub „naruszenie prawa". Ustawodawstwo krajowe zazwyczaj odwołuje się do jednego z tych dwóch pojęć.

44 W odniesieniu do organizacji pozarządowych działających na rzecz środowiska naturalnego art. 1 ust. 2 dyrektywy 85/337 w związku z art. 10a tejże wymaga, aby te spośród nich, które „spełniają wymagania przewidziane w prawie krajowym", były uważane, w zależności od przypadku, za „mające wystarczający interes" lub za korzystające z prawa, które może zostać naruszone przez przedsięwzięcie wchodzące w zakres stosowania tej dyrektywy.

45 Wprawdzie art. 10a dyrektywy 85/337, poprzez odesłanie do art. 1 ust. 2 tej dyrektywy, pozostawia ustawodawcom krajowym określenie przesłanek, jakie mogą być wymagane, aby organizacja pozarządowa działająca na rzecz ochrony środowiska, jak na przykład stowarzyszenie, mogła skorzystać z prawa odwołania się w wyżej przywołanych okolicznościach, jednak przepisy krajowe wydane na tej podstawie muszą, po pierwsze, gwarantować „szeroki dostęp do wymiaru sprawiedliwości", a po drugie, zapewniać skuteczność przepisów dyrektywy 85/337 dotyczących prawa odwołania się do sądu. W konsekwencji te przepisy krajowe nie mogą grozić pozbawieniem wszelkiego znaczenia przepisów wspólnotowych, zgodnie z którymi osoby mające wystarczający interes, aby sprzeciwić się danemu przedsięwzięciu lub osoby, których prawa przedsięwzięcie to może naruszać, a wśród nich stowarzyszenia ochrony środowiska, powinny mieć legitymację procesową do występowania przed właściwymi sądami.

46 Z tego punktu widzenia prawo krajowe może wymagać, aby przedmiot działalności stowarzyszenia, które zamierza sprzeciwić się na drodze sądowej przedsięwzięciu podlegającemu przepisom dyrektywy 85/337, był związany z ochroną przyrody i środowiska naturalnego.

47 Ponadto nie jest wykluczone, że warunek, aby stowarzyszenie ochrony środowiska naturalnego posiadało pewną minimalną liczbę członków, może okazać się istotny dla wykazania, iż ono rzeczywiście istnieje i prowadzi działalność. Wymagana liczba

członków nie może wszakże być określona przez prawo krajowe na poziomie utrudniającym realizację celów dyrektywy 85/337, w szczególności celu polegającego na ułatwieniu kontroli sądowej przedsięwzięć objętych tą dyrektywą.

48 W tym względzie należy stwierdzić, że wprawdzie dyrektywa 85/337 przewiduje, że członkowie zainteresowanej społeczności mający wystarczający interes, aby sprzeciwić się danemu przedsięwzięciu lub których prawa przedsięwzięcie to może naruszać, powinni mieć prawo wniesienia odwołania od decyzji, która na nie zezwala, dyrektywa ta nie dopuszcza jednak ograniczenia możliwości wniesienia odwołania ze względu na fakt, że zainteresowane osoby mogły już wcześniej przedstawić swoje stanowisko na etapie uczestniczenia w procesie decyzyjnym przewidzianym w jej art. 6 ust. 4.

49 Tym samym podnoszona przez Królestwo Szwecji okoliczność, że przepisy krajowe zapewniają szerokie możliwości uczestniczenia w początkowych stadiach postępowania służącego wypracowywaniu decyzji w sprawie danego przedsięwzięcia, w żadnym wypadku nie może uzasadniać tego, że odwołanie się do sądu od decyzji podjętej w wyniku tegoż postępowania dopuszczalne jest jedynie w rygorystycznie określonych warunkach.

50 Ponadto dyrektywa 85/337 nie dotyczy wyłącznie przedsięwzięć o zasięgu regionalnym lub krajowym, lecz również przedsięwzięć o węższym zakresie, którymi lepiej się mogą zająć stowarzyszenia lokalne. Tymczasem, jak wskazuje rzecznik generalny w pkt 78 swojej opinii, rozpatrywany przepis prawa szwedzkiego w istocie pozbawia stowarzyszenia lokalne wszelkiego prawa do odwołania się na drodze sądowej.

51 Rząd szwedzki, który przyznaje, że obecnie jedynie dwa stowarzyszenia liczą co najmniej 2000 członków i tym samym spełniają warunek określony w rozdziale 16 § 13 miljöbalken, podniósł co prawda, że stowarzyszenia lokalne mogą zwrócić się do jednego z tych dwóch stowarzyszeń z prośbą o wniesienie odwołania. Istnienie tej jedynej możliwości nie czyni jednak zadość wymogom dyrektywy 85/337, gdyż po pierwsze, te uprawnione stowarzyszenia mogą nie być w równym stopniu zainteresowane zajęciem się przedsięwzięciem o ograniczonym zasięgu, po drugie zaś, groziłoby

im otrzymanie licznych próśb tego rodzaju, wśród których byłyby one zmuszone dokonać selekcji na podstawie kryteriów wymykających się jakiejkolwiek kontroli. Wreszcie system taki z racji swej natury prowadziłby do filtrowania odwołań w sprawach dotyczących środowiska, co jest sprzeczne z duchem rzeczonej dyrektywy, która — jak wskazano w pkt 33 niniejszego wyroku — ma na celu zapewnienie wprowadzenia w życie konwencji z Aarhus.

52 W konsekwencji na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że art. 10a dyrektywy 85/337 stoi na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który zastrzega prawo odwołania się od decyzji dotyczącej działalności wchodzącej w zakres zastosowania tejże dyrektywy jedynie na rzecz stowarzyszeń ochrony środowiska liczących co najmniej 2000 członków.

W przedmiocie kosztów

53 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

1) **Przedsięwzięcie takie jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu przed sądem krajowym, dotyczące odprowadzania wód gruntowych przenikających do tunelu, w którym są umieszczone przewody elektryczne, oraz wprowadzania wody do gruntu lub skały w celu wyrównania ewentualnego obniżenia poziomu wód gruntowych, a także dotyczące budowy i utrzymania urządzeń odprowadzających i doprowadzających wodę, wchodzi w zakres stosowania pkt 10 lit. l) załącznika II do dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne, zmienionej dyrektywą**

2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r., niezależnie od końcowego przeznaczenia wód gruntowych, a w szczególności niezależnie od tego, czy będą one, czy nie przedmiotem późniejszego wykorzystania.

2) **Członkowie zainteresowanej społeczności w rozumieniu art. 1 ust. 2 oraz art. 10a dyrektywy 85/337, zmienionej dyrektywą 2003/35, powinni mieć prawo odwołania się od rozstrzygnięcia, w którym organ należący do systemu sądowniczego państwa członkowskiego orzekł w przedmiocie wniosku o wydanie zezwolenia na przedsięwzięcie, i to niezależnie od roli, jaką mogli oni odegrać w procesie rozpatrywania rzeczonego wniosku, uczestnicząc w postępowaniu przed tymże organem i przedstawiając przy tej okazji swoje stanowisko.**

3) **Artykuł 10a dyrektywy 85/337, zmienionej dyrektywą 2003/35, stoi na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który zastrzega prawo odwołania się od decyzji dotyczącej działalności wchodzącej w zakres zastosowania tejże dyrektywy w jej zmienionej wersji jedynie na rzecz stowarzyszeń ochrony środowiska liczących co najmniej 2000 członków.**

Podpisy